

SLOVENIJA.

List 102.

V petek 21. Grudna

1849.

Slovenija izhaja vsaki teden dvakrat, in sicer ene kvatre 1 gold. in 45 kr. Za celoletno pošiljanje na 4 gold., za ene kvatre 2 gold.

vsaki torek in petek. Predplačuje se za celo leto v založnici v Ljubljani 7 gold., za pol leta 3 gold. in $\frac{1}{2}$, za dom v Ljubljani se odrajuje še $\frac{1}{2}$ gold. Za po pošti pošiljano Slovenijo je celoletno plačilo 8 gold., polletno 4 gold.

V zadevah narodne ravnopravnosti.

Narodne ravnopravnosti ideo njeni nasprotniki nalaš v podobi kažejo, v kateri je namenjeno to ideo smešno in nečimerno storiti, kolikor namreč ima slovanskemu življu v prid biti, po narodnim oslobodjenju segajočemu.

Pravijo, da narodna ravnopravnost s svojimi nasledki izpeljavna ni, ki so posebno v Austrii mnogi rodovi med seboj tako razdeleni, da v nekterih krajih, posebno pa v mestih vse, ali mnoge narodnosti vkupej žive, da bi toraj vsaka oseba terjala od svojega urada narodno vladana biti, in na vloge v svojim narodnim jeziku tudi odgovore dobivati, tako da bi mnogejezični govor v šolah in uradih prav bil kakor delo babilonskiga turna.

Ta misel od narodne enakopravnosti zares je prazna, in pametni človek si ne bo domislil, to sveto kristjansko ideo do tacihi nasledkov gnati.

V zadobljenje terdne podloge za prevdare te reči, se moramo vrniti k prvemu vzroku, kateri je vstvaril močno silenje in voljo avstrijskih narodov k oslobodenju narodskemu.

Kakor so naprave pestne pravice in feudalne prevezetja močnejših, naravno, prirojeno pravico pozamesnih v svojemu slobodnemu okraju zamejile, in so s tem slabejši ali nerodniši sužni močnejših ali bolj zvitih postali, ravno tako so se celi narodi prevzeli gospodariti čez druge narode, in jim narodni, to je naravni obsežik pravice kratiti, z izgovorom omikanosti in izobraženja jim zgol lažnjivo izobraženje vsiliti, katero le po verhu duhovskega življenja plava, nikolj pak duh tako rečeniga barbarca ne prešine.

Po tim takim je mogla naravna rastljiva moč zatirane narodnosti opasti, ali vsaj vstavljena biti v svojim resničnim razvitku. Nar gorši duhove taciha naroda je ptuji zapopadek izobraženja odtegnil naravni njih nalogi: začetniki biti duhovskega napredovanja svojiga naroda; potegnili jih je na mesto duhovske delavnosti kakiga ptujiga naroda, kjer so se skazali le kot učenci, malokterkrat kot mojstri, nikdar pa kot učenci svojiga lastniga naroda.

Tako so bile zatiranim narodom ropane nar gorši moči, narodi ti so bili duhovsko kapunjeni, in gospodarjoči rodovi so malokterkrat s tem kaj pridobili za svojo narodno resnično omikanost.

Kir se je ptujo izobraženje le na verhu poprijelo zavolj pomanjkanja vseмогоčniga osredka materniga jezika, kateri ne prešine de celi narod brez zadržka, ampak še iz notrajniga vum po naravni rasti goni, torej ni čuda de zatirani narodi dozda se na vikši stopajo omikanosti in obljudnosti povzdigniti niso mogli, in de mervica, za katero se imajo ptujimu prizadejtu k omikanju zahvaliti, jim le mirkučno podoba da, jim da tisto omiko na pol, od ktere se ne ve prav, če se sme vikši ceniti od tako rečeniga barbarstva, posebno če pomislimo blago jasnost ravnanja in umniga zapopadenja tacihi naravnih, v lažnjivimu izobraženju dalje se ne pripravljenih narodov, in v prvo mej Slovani.

Polom duhovske moči zatiranih narodov je v njih posebno željo in hrepenjenje

po naravnimu omikanju iz notrajniga pridšimu obudil; močnejši postane ta želja, ko ptuje breme družih narodov huji tiši.

Narodno slovstvo je prvi cil prizadevanja zatiranih narodov, ker brez njega na povzdigo omikanosti celiga naroda misliti ni.

Ta cil pa bo prazna želja, dokler mu nasprotujejo državne naprave naroda, in posebno dokler ni narodni jezik povzdignjen k edinimu jeziku v vsih uradih in šolah.

Prevdarimo to reč le v praktičnimu obziru, in lahko bomo spoznali, de vsaki je nagnjen tisti jezik in tisto slovstvo nar bolj gojiti, njega uku se nar bolj vdati, kateri mu je ob enim pomoček k zaslužku k preskerbljenju v kakimu javnimu uradu, kir pač državno življenje je steber, okoli kteriga se vertijo vsi interesi, torej tudi slovstvo in vsi osredki za izobraženje naroda.

Temu nasprot vsa duhovska povzdiga hira, ako narod nima materialniga interesa pri svojimu slovstvu, in velikanske dela so tu nemogočne zavolj pomanjkanja občnosti. Ne vidimo torej, vkljub vsim paragrafam od enakopravnosti, naše narodnosti zagotovljene, dokler naš jezik brez izjemka do narvikših urad kot uradni jezik ustavno spoznan in vpeljan ni.

Ako pa celi narod take državne naprave ima, ki so v prid svoji narodnosti, tam kjer prevaga, in kjer je v skupni kepi, ako jezik naroda, tam kjer je v skupni kepi, polno izključljivo veljavo ima v uradih in šolah, tako obstoji pogoji za narodno slovstvo in z njim za obljudno pravo izobraženje, roda narodnosti je takrat in le takrat zagotovljena.

Francózi na Laškim, Lah na Nemškim ali na Francóskim, Rus v ptujih deželah, Neme na Ogerskim (kamor v tem obziru nemške okraje na meji avstrijskiga nadvojvodstva ne štejem, tinnu jih denemo k nemškimu življu nadvojvodstva avstrijskiga) itn, zamore brez skerbi biti zastran svoje narodnosti, kir tam, kjer je njega narod na kupu, narodnost, jesik in slovstvo nar lepši cvete, dalje od svojiga naroda, vender duhovsko lepo v njemu živi, in desiravno državne naprave deže, v kateri mende zavolj materialniga prida živi, mu v narodnim obziru niso depadljive, vunder narodno omiko in izobraženje njegoviga naroda ne za mervico ne zavira ali zadržuje; ponosno zvedenje ima, de je njegovimu rodu duhovsko bitje, de narod na častitljivimu prostoru v verstih omikanih narodov stoji, in rad se poda šegam in navadam družih narodov, kterih dežela mu vžitek materialnih interesov daje.

Po tim se morajo posamesne osebe, ali otoške naselovanja kakiga naroda potrebnim državnim napravam večine podati, „podo ma če“, ker pametniga namena ne morejo skleniti s terjanjem zadnih nasledkov temeljitne ravnopravnosti, ako se le v političkim obziru pravice večinje vdeležijo, in svoje državljanske dolžnosti spolnujejo.

Nikolj Jugoslovani terjali nismo, de bi uradni jezik drugi od jezika večinje tam bil, kjer se je po kakih 1000 Slovanov naselilo brez zveze z našim skupnim narodom, ni p v Beču, Budapešti in nekterih županijah Ogerskiga. Le tam delamo za narodno bitje, kjer smo v kupih združeni, kir s tem pridobemo pogoj duhovskega omikanja našiga naroda, in

nobenimu zavidljivi nismo za to, kar si mi tudi nikolj odvzeti ne damo. Torej tudi nabera narodnih proselitov se pri nas Slovanih nikdar godila ni.

Ako pa v tacihi razmerah slišimo od nemogočnosti izpeljave principa narodne ravnopravnosti, in vidimo, de se podstave k temu izreku išejo nekaj v nasledkih tega principa, do absurdniga dognanih, nekaj v političkimu oslobodjenju vsih avstrijskih narodov, — tako se nam dozdevati hoče, de le na vso moč skušajo, v prvo tako lahko razumljivo pomembo narodne ravnopravnosti zviti, nje namen pokaziti, in iz kristjanske stavbe slobode, naravnimu umu tako lahko zapopadljive, spako, resnični babilonski turn narediti, de bi se slednič sam poderl, in temelj postal novih želj gospodarstva. (Südsl. Z.)

Austrijsko Cesarstvo.

Slovenska dežela.

Ljubljana. Koristi, katero smo od novo vpeljane naše železnice pričakovali, nismo v meri še dosegli, v kateri bi jo lahko vživali. Znanost de prevoznia knušičkara blaga slova Ljubljano je zmiraj obilna, zmed nar bogatejših dohodkov za prebivavce tega mesta dobiček iz spedicije ni zadni. Imenitni del tega dobička pride zdaj na opravništvo železne ceste, ako ga leto le hoče; ampak čudna je viditi, kako de se opravništvo dobička skor ogibat skuša. Trume obloženih vozov pridejo po teržaški cesti, in kakoršni so, morajo vozovi po 2, 3, clo do 7 dni pred kolodvorom čakati, de se uradniki spedicije jih vsmilijo, blago na železnico preseliti in proti severu odposlati blagovolijo. Ljubljanski trgovci se na vse viže trudijo pripraviti, de bi se zastanju v ptujih daljnih krajih silno potrebniga blaga v okom prišlo, — tode vse zastonj dozda. Opravništvo železnice še toliko oskerbelo ni, de bi se zamoglo po natisnjenih in razglašanih postavah za odposilanje po železnici, željam trgovcev z a gotovi denar vstreči. Blago hitreje odpraviti, so trgovci, postavim, posebni, neredni vozovlak plačati hotli; odgovorilo se jim je: „Ni moč! še za navadne vozovlake nimamo vozov dovolj.“ — Res čudno je to! mende 300 vozov za blago se vozi po železnici mej Ljubljano in Semeringam, in v Ljubljani jih ni, de bi ležeče blago prevzeli. Kakošna škoda za trgovstvo, za voznike ki morajo v Ljubljani zastati, kakošna tudi za opravništvo železnice! Sodimo de vzrok teh napak je deloma pre malo število naložnikov v Ljubljanskim kolodvoru, deloma nemarnost in lenoba, ktere pri uradih skor cele železnice skoz Krajnsko in Stajersko vladate. — Nadjamo se, de bo ministerstvo trgovstva na prošnjo Ljubljanskih trgovcev njemu izročeno, to reč dobro poravnalo. —

Včerajšni list naše „Laibacher Zeitung“ razglasi prošnjo mestniga poglavarja na prebivavce, de bi v prid veliciga števila vojaških bolnikov miloserčno pripomogli. Res potrebno je, de se mesto vsmili od države zapušenih njenih služabnikov, in upati je, de bo veliko došlo v roke dobrovoljnih nabiravcov: gosp. J. Stare, Dr. Rudolf, Ignaci Bernbacher in mestne gosposke.

Gospodu profesorju Eliju Rebiču so nj. ces. veličanstvo podarili veliko zlato svetinjo za imenitne njegove zasluge. Izročila se bo svetinja gosp. Rebiču prihodno nedeljo, 23. dan t. m. ob enajstih do poldne s spodobno slovesnostjo.

8. in 12. dan t. m. so na Dunaju sledeči novi politični uradniki za Koroško in Krajnsko postavljeni bili:

I. Za Koroško. Cesarjev namestnik (poglavar dežele) *Janez baron Schloissnigg*, dosedajni guberialni svetovavec in začasni poglavar Koroške; svetovavec namestnika: *Francišek šlahtni Blumfeld*, dosedajni okrožni poglavar v Belaku. **Dalje pri namestniku:** Okrožni svetovavec 1.ga reda, prvi okrožni komisar *Jakob Fröhlich*; okrožni svetovavec 2.ga reda, guberialni tajnik *Kajetan baron Juric*; namestnika koncipist 1.ga reda, gubern. koncipist *Reinhold Buzzi vitez*; namestnika koncipista 2.ga reda, gub. koncipist *Henrik Moro* in konceptni praktikant kamerprokurate *Dr. Anton Schöppl*; namestnika tajnik, okrožni tajnik *Karl Ubl*.

Pri okrajnih poglavarstvih: Okrajni poglavarji 1.ga reda: Prvi okrožni komisar *Boštijan Sarnic*, drugi okrožni komisar *Eduard Fischer*, šlahtni *Wildensee*, 3ti okrožni komisar *Anton Desimon vitez*.

Okrajni poglavarji 2.ga reda: 3ti okrožni komisar *Karl Gold*, vitez; 3ti okrožni komisar *Janez Fischer*; magistratni svetovavec *Aleksander Herrmann* in okrajni komisar *Peter Kanič*.

Okrajni (kantonski) komisari 1.ga reda: 3ti okrožni komisar *Vincenc Fradenegg*, vitez; gubern. koncipist *Francišek Šluga*; gub. koncipist *Bogoljub šlahtni Treuenfeld*; kameralni komisar *Jožef Fraenzl*; okrajni komisar *Julij šlahtni Webenau*; okrajni komisar *Gustav Knapp*; konc. praktikant kamerprokurate *Dr. August baron Aichelburg*; sindik *Jožef Pucher*.

Okrajni komisari 2.ga reda:

Okrajni komisar *Simon Schiffermüller*; „ „ „ *Jožef Gregorič*; „ „ „ *Vilhelm Klander*; „ „ „ *Jožef Rossmann*; „ „ „ *Alois Homann*; „ „ „ *Anton šlahtni Zenegger*; ministerialni konc. praktikant *Eduard Lušin*; okrožni konc. praktikant *Viktor Raab*; kameralni konc. prakt. *Jožef Hierländer*; „ „ „ *Anton Haan*; okrajni aktuar *Karl baron Aichelburg*; „ „ „ *Korl šlahtni Negroni*.

Konceptna adjunkta 1.ga reda: Konc. praktikant kamerprokurate *Leopold Wenger*, in stanovski konc. prakt. *Janez baron Šluga*.

II. Za Krajnsko. Namestnik: *Gustav grof Chorinsky*, dosedajni deželni poglavar Austrije pod Anizo; namestnika svetovavec *Andrej grof Hohenwarth*, dvorni svetovavec in pod-predsednik v Ljubljani.

Na dalje pri namestniku: okrožni svetovavec 1.ga reda, guberialni svetovavec *Friedrik Kreizberg*, vitez; okrožni svetovavec 2.ga reda, guberialni tajnik *Korl Raab*. Namestnika koncipist 1.ga reda, guberialni konc. praktikant *Janez Roth*; namestnika koncipist 2.ga reda, drugi okrožni komisar *Anton Laschan*, in gubern. konc. prakt. *Jožef Doxat*; namestnika tajnik, gubern. vodja vložniga protokola *Janez Pradatsch*.

Pri okrajnih poglavarstvih: Okrajni poglavarji 1.ga reda: Okrožni poglavar *Ludvik baron Mac Neven*; guberialni tajnik *Tomaš Pauker*; 1vi okrožni komisar *Tomaš Glantschnig*; 2gi okrožni komisar *Francišek Mor-dax*.

Okrajni poglavarji 2.ga reda: 2gi okrožni komisar *Jožef šlahtni Schweitzhoffen*; neredni gubern. tajnik *Viktor baron Schmidburg*; 3ti okrožni komisar *Korl šlahtni Pavič*; „ „ „ *Henrik Vesel*;

okrajni komisar *Janez Pajk*;

„ „ „ *Janez Derbič*.

Okrajni komisari 1.ga reda:

2gi okrožni komisar *Vilhelm Laschan*;

„ „ „ *Vilhelm Jettmar*;

gubern. koncipist *Alois Csik*; mestni poglavar *Janez Guttmann*; okrajni komisar *Emanuel Mataršek*; okrajni komisar *Jožef Paeuer*; ministerialni konc. prakt. *Janez Zach*; gubern. konc. prakt. *Vilhelm šlahtni Roeder*; neredni okrožni komisar *Hugo grof Thurn*; okrajni aktuar *Janez Rus*.

Okrajni komisari 2.ga reda: Kameralni komisar *Anton Krenn*; okrajna komisarja *Jožef Brunner* in *Alojzi Mulley*;

guberialni konc. prakt. *Janez Recher*;

„ „ „ *Martin Tribuzzi*;

„ „ „ *Viktor Huber*;

„ „ „ *Korl gr. Hohenwarth*;

„ „ „ *Aleks. Strangfeld*;

neredni okrožni komisar *Hiacint grof Thurn*; in okrajni aktuari: *Janez Zupanc*, *Anton Perko*, *Francišek Šuler*, *Anton Ogrinc*, *Jožef Logar* in *Janez Elsner*.

Celovec 14. Decembra 1849. Vender — vender jednokrat so se zdramili naši mestjani, in jeli postupati, kakor se ustavnim deržavlano spodobi! Nekteri mestjani v 148 listu „Celovčanke“ tirjajo, da naj mestni odbor svoja opravlenja javno v novinah oznani, kakor se po drugih bližnjih kronovinah godi. Veliko je deržavlano, pravijo ovi mestjani, kteri nēmajō časa ali priložnosti pri sejah mestnoga odbora pričijočim biti, kterim pa vender zlo na sercu leži zvedeti, kaj mestni povereniki govore, i delaju, kako mestni odbor gleda i skerbi za mestne potrebe, i mestno blagost. Naj se toraj ravnanje i opravljenje mestnoga odbora po novinah javno na znanje da, da cel svet vidi in čita, prevdari in sodi. — Gotovo, pravijo dalej, se bo v mestnem odboru marsikaj sprememilo; uai bojo izstopili, i novi se bojo morali voliti. Le samo iz javnoga opravljenja pa zamore srenja gospode poznati in razsoditi, kteri se za njenje pravice, in za njenjo srečo in blagost potegujejo in trude, kteri so tudi zanaprej njenjega poverjenja in zavupanja vredni. Večkrat kak poverenik kaj prav dobroga in koristnoga ponudi in sproži; naj svet njegovo slavno ime sliši in zve, če ravno svojo ponudbo ne more dognati, če ravno se njegov ludomili naklep podere. Kdor vselej in povsod po vesti in pravici ravna, tomu se javnosti ni treba bati: „zakaj kdor dela resnico, pride k luči, da se razodenejo njegove dela, ker so v Bogu storjene.“ Potem sklenejo: Upamo in pričakujemo, da se našemu poželenju nobeden odbornik ne bo protivil; resnica in pravica vselej, če ravno pozdaj, slednič vender zmaga. —

Pri zadnej seji mestnoga odbora je blo sklenjeno, od novega leta vse svoje opravlenje po novinah javno na znanje dati. Nekteri 4 odborniki, med njimi Dr. Rulic, ki se pri vsakej priložnosti za blagor našega mesta in naše dežele, in za ustavne pravice možko in krepko poteguje, so scer predložili, da naj se že od sada ustavna in občnoželena pot javnosti nastopi; pa njih beseda ni obveljala. Vender ovim štirim odbornikom iz serca kličemo: slava in hvala!

Slovenija je tudi že pred nekimi mesci slavni Ljubljanski odbor na potrebno in postavno javnost opomnila; pa nikolj ni besedice prinesla od Ljubljanskoga odbora; njenjin glas je blizo ostal vpijočega v puščavi. Dobro je, da naš mestni odbor nema tak terda ušesa, in se brez odloga ravna po občnom mnenju. — Že večkrat je blo v Sloveniji dokazano, da je bil za naše drage Slovence tuji nemški jezik v pisarnicah hud in težek jarm. Dobilvali so oni vsa pisma, ki zadenejo naj važnejše in naj svetejše reči, v nemškem jeziku, in jih nosili od Poncia do Pilatuza, da jih naj prebere in tolmači; prav ali narobe, je gospoda uradnika malo skerbelo. Alj vse to še ni naj-

veča škoda; mnogokrat je nemški uradnik — upamo, da vselej iz nevednosti — drugači napisal, kakor so slovenske strani (Partheien) mislile in želele; in sovraživa, pravde in zgube so ondōt izvirale. Čujte! živ in nov dokaz. Četertik, to je 13. tega mesca je me neki grajšak (Grundherr) v Celovcu na svojo jizbo povabil; najdem tamej staro ženkico, ktera vsa v solzah in za skozjibog prosi, da naj jej pomagam. Najprej zbaram, da je iz Podkernosa (Gurnitz) in da kar trohice nemško ne zna in ne zastopi; dalej prašam, kaj se jej prigodilo? „Glejte, ljubi moj oče! ni dolgo, kar sem jaz stara, slepa sirota svojemu sinu pohištvo izročila; tole je najna pogodba, alj kaj, vse je drugači napisano, kakor sem jaz tela in govorila, jaz moram sada na svoje stare dni svojo lastno hišo zapustiti in se po tujih kotih valati; prosim, lepo prosim, pomagajte, alj kej morete.“ Prašam jo na tenko, koliko si je za se prideržala; potem čitam pogodni list, in res najdem, da je vse drugači napisano.

Sam Bog je siroti v stanu pomagati; morebiti da dolga in draga pravda to krivico poravna? Težko bi se bla ova strašna krivica prigodila, če bi bil gosp. sodnik slovensko znal, pogodbo po slovensko napisal, in potem ženkici prebral. Kdo je sada tako nesramen, nevsmilen in krivičen še dalej terditi, da v slovenskih uradih ne treba slovenskoga jezika? da je vse to nesramna gerda laž nekterih prenapetih prekucnežev, da so Slovenci zavolj nemškoga jezika mnogo škode in krivice terpeli? Hvalo Bogu in svetlomu caru, da zanaprej ovi težki jarm ne bo več žulil in tlačil naše mile Slovence; že imamo deržavni zakonik v slovenskom jeziku; po tem slovenskom tekstu se bojo uradna pisma sostavljala, po tom se bojo Slovenci sudili, na ti slovenski tekst se bojo morali advokati pri rečih, ki v deržavnemu zakoniku zapopadene ukaze zadevajo, pri Slovincih pozivati itd. s kratkim: pri slovenskih uradih bo vse, vse po slovensko. To je naravno, pravično, in tudi svečano zagotovljeno; naj gg. uradniki vse žile napenjajo, naj gg. komisarji še tako kačeno in lažnjivo u Beč svoje „Berichte“, „Einbegleitungen“ itd. pošiljajo; uradni jezik bo pri Slovincih vender le slovenski! Cesar je to obljubil: „carska ne poriče“; Slovinci od svojih pravic ne bojo odstopili; „če biti, naj bi se moralo s terte zviti.“ —

Tudi pri nas — v vojaškej bolnišnici — légar (Typhus) hudo mori; sliši se, da 2—3 vojaki na den vmerjejo. Naj več jih vmerje od našega bataliona, ki je na Ogerskom bil; tudi honvedi bolehejo. 6—7 sto je bolnikov v bolnišnici, ktera je že nekaj časa zaperta; v mestu je pa, bodi Bogu hvala, še vse lepo zdravo. Svečan.

Hervaska in serbska dežela.

Od pešnega „nadvojvoda Leopolda“ bremo v „Soldatenfreundu“ sledeče:

„Gorečo sim upal, da bode kak umeten pisavec vse hvale vredno obnašanje 53. e. k. pešnega polka naznanil, in zaslugam vredno krono daroval; ker se pa to, kolikor je nam znano od nobene strani ni zgodilo, podam jez ta listek v nabero Klioni, da ne ostane pozabljeno v razvalinah nekdanosti, kar zasluži se vedno v svetlobi juvela blišati.“

Mesca maja v letu 1848 je bil tretji batalion tega polka, ki je nabran iz Horvatov, Slavoncev in Sremcev v Oseku za posadko. Ogersko, prekucijo pripravljajoče ministerstvo je na terdnjavo in na nje pokrajne svoje oči obrnilo — imela bi se bila v prekucijske valove potegniti, v službo Madjarov. Al zvesti polk je zapeljivcem in podkupovavcem svoje uho zatisnil.

Bil je močen naval proti madjarskim zviščam, Osek v madjarsko oblast pripraviti. 18. maja je bil nenadama od tačasnega slavonsko-sremskega ga višjevojaškega poveljstva

na pot v Buda-Pest poklican, kamor je tudi 22. dan tistega mesca na parobrodih prišel.

Ko je bil vsjemu zapovedništvu predpovestavljen je na vprašanje; kak duh da med polkom vlada, grof major Degenfeld-Somburg brez straha odgovoril, da s Hervati derži, ki se za obstoj Austrije in cesarski prestol poganjajo. Vedji so takemu odgovoru prav dali.

Med tem je pa tudi iz Temišvara prvi batalion tega polka v Reko poklican bil, al na poti je imel dosti opraviti ustaje deželanov vničiti in bil je potem v Budapest poklican. To je bila naredba, ki kratko malo hudobnih namenov madjarskega ministerstva ni podpirala in nadušje obeh batalionov, ki sta bila zdaj združena, še povzdignila. Pa tudi dobro je bilo to stanje v sredi drugač mislečega sveta. Od cesarskega ministerstva zapušena bataliona, popolnoma sama sebi pripušena, sta zadela na tako hude in teške ovirke, kakoršne le osoda kakemu polku naložiti zamore; al toliko čistejše v kolikor večih zadevah so bili, se je tudi njih čast zasvetila. Že so mislili, da jim bo enako drugim polkom zapovedano na ogersko ustavo priseči.

Vse je bilo napeto. Manj ko 19—12 vojakov skupej ni nikdar iz kosarne šlo. Clo v pivnicah in na cesti se niso prestrašili slovanskih pesem peti, in „Živio Jelačić“ se je razlegalo v tistem mestu, v katerem bi se bila imela vsaka druga narodnost z madjarsko zmešati. To stanovitno, neboječe zadržanje tega polka je bilo brez dvombe, katero jim je clo pri sovražnikih spoštovanje pridobilo, in jih varvalo, da niso bili od napetih Madjarov z orožjem napadeni. Takega polka se je vsak vgibal kakor ognja, in samo novine so proti njim vpile, novine, v katerih se je temu polku „rusko“ ime dalo.

Proti koncu mesca maja je res zapoved prišla od ministerstva, da mora cela posadka v Budapeštu na ogersko ustavo priseči. Še so bile takrat na Ogorskem skrivne vravnave s plajšem postavnosti ogernjene; le malokdo je še spoznal, kaj da prav za prav pod njimi tiči in kaj da se zamore spod njega v prihodnje roditi.

Častniki imenovanega polka so se zdaj posvetovali, kako se jim je zadržati. Sklenili so se temu povelju ne podvreči. Dolge ure so jih predpostavljali v to silili, pa vse zastonj. Vpričo vodjev se je glasovalo, in iz ust naj pred vprašanega naj mlajšega častnika je donelo „Nikdar!“ — in „Nikdar!“ — „Nikdar“ je skor vsak drug odgovoril. Potem pristavi grof Degenfeld: „Gospodje, kar smo ustno sklenili, hočemo tudi pismeno ponoviti in ogerskemu ministerstvu predložiti.“ In to se je tudi tako zgodilo. Že tisti dan se je puntarskemu ministerstvu ta sklep predložil in zraven zagotovljenje zvestobe in vdanosti do cesarskega prestola. Torej sta bila oba bataliona v Komorn odpeljana. V tej terdnjavi so bili skor en mesec v miru. V tem času so si tako spoštovanje tamošnjih prebivavcev pridobili, da je en gradjan ogerskega naroda v neki gostivnici vpričo mnogo častnikov in privatnih oseb rekel: „Živio Jelačić, ki svojemu narodu dolžnosti, ljubezen do domovine in spoštovanje do postav tako živo v serce vtisniti zna!“

Al ogersko ministerstvo je zapovedalo, da mora komarnska posadka na ustavo priseči. 29. junia je bilo to povelje naznanjeno, in temu naznanilu je bil prisiljen rokopol cesarja Ferdinanda pridjan, v katerem je bilo zapovedano, da imajo vse ogerske armade na ogersko vstavo priseči. Tu se je prava zvestoba v djanju pokazala. Prisega je bila enoglasno zaveržena. „Niso mogli priseči“ — tako so govorili — ker bi se seer zoper svojega cesarja in vladarja in zoper svojo domovino vojskovati morali; cesarju so že popred prisegli in tej prisegi bodo do zadne kaple kervi zvesti ostali; nove prisege ni potreba, staro ponoviti so vsako uro pripravljeni; brati, rodovine

in prijatli bi jih mogli zavreči, ako bi svojo domovino na tako nesramno vižo zatajili; ako se hoče njih zvestoba skusiti, naj jih na laška bojna polja pošlejo.“ Ko jim je bil v prepričanje cesarjev rokopol pokazan, so odgovorili, da se tudi banknoti znajdejo; ki so mnogo let za pristne spoznani bili, na zadnje se je pa vonder zvedlo, da so ponarejeni — tudi cesarski podpis je morebiti nepristen: tedaj se morajo k cesarju v Inšbruck poslanci podati, da bi se s tem prepričali. Po tem takem se jim je zlo žugalo, pa tudi žuganje jih ni premaknilo. Stotnikom je bilo zapovedano pismeno naznanilo izročiti, da se temu povelju ne vdajo: Slovesni dan prisege, na katerega so bile po zapovedi ministerstva vsi civilni imenitniki povabljeni, je bil toraj od poveljnika terdnjave za negotov čas odločen, ki se je moral bolan narediti, da je zamogel to storiti.

Ogerski punt se še ni do zdaj tako vterdil, da bi bili zamogli in si upali, njih namenom protiven polk z silo v svojo armado potisniti. Tedaj je ogersko ministerstvo brez vednosti dunajskega ministerstva obema batalionoma povelje poslalo, Komarno zapustiti in se v Beč podati.

Z neskončnim veseljem je stopil krasni polk v parobrode, ki so ga v kratki dobi v Beč pripeljali, in to veselje je bilo še pomnoženo, ko je polk nenadoma v Beč prišel, in od tod se hitro na laško napotil. Kervava bitva pri Novari priča, da so vedli komu so se v Budapeštu in Komarnu zoperstavili, da zvestoba do vladarja, vdanost domovini, spoštovanje večne pravice je bilo, za kar so se poganjali, da stara hrabrost Horvatov, Slavoncev in Sremcev vedno nove mladike poganja. V vojaškeji zapovedi je bilo očitno zadržanje tega polka pohvaljeno.

O kratki dobi je torej polk bojeval teški boj kreposti, duha in moči — in povsod slavno zmagal. Pridobil si je pravico, da ga cesar in njegova domovina časti in mu hvaležnost skaže, da se mu zgodovina čudi in ga na dostojno stopnjo postavi. Ponosno bo še v poznih letih marsikter oče na Hervaskem, Slavonskem in Sremskem svoje sinove spodbadal in jim kazal na 53. polk.

Novo izvoljen škof djakovaški, g. Strossmayer je 2000 gold. podpisal k denarnici za ranjene vojsake, po banu Jelačiću imenovani.

Staroverska duhovščina Karlovske škofije je podala banskemu svetovavstvu prošnjo na Cesarja zastran poboljšanja svojih dohodkov, k podpori. Kir je pa prošnja nemško pisana bila, je bansko svetovavstvo jo duhovščini nazaj poslalo, s tem, da nemško spisano prošnjo zdaj toliko manj Cesarju predložiti zamore, kir se ravno godi o vpeljanju narodniga jezika v vse urade domovine, in o prihranjenju pravila ravnopravnosti vsi narodnosti.

Dalmacia.

V Zadru so 1. dan t. m. pričetik šol pobožno praznovali.

Osservatore dalm. naznani, da je vlada sklenila, mornarske šole napraviti v Zadru, Splitu, Dobrovniku in Kotaru. Želimo, da bi se slovenska mladež tam v domačem jeziku podučevala, za kar bi imela posebna skerb biti gosp. ministra javniga uka.

Za Travnik in Mostar t. j. za Bosno, turško Hervasko in Hercegovino sta odločena dva avstrijska konsula.

Austrijska dežela.

Dunaj. Pervi dan grudna t. l. je veljavnost zadobil novi ukaz ministra notrajnih oprav, kateri veli, da politiške urade (kresije, gubernii itd. v pravadah med dozdajnimi grajsaki in podložnimi več soditi nimajo. Te pravde se morajo koj oddati sodnišem, razun če so sklenjene s opravi pri odvezi podložnih zemljiš, in torej k odborom za odvezo slišijo.

Deržavni zakonik naznani ukaz, da v pri-

hodno se postave in ukazi nimajo v vsih jezikih cesarstva na enkrat razglasovati, kir s tem je preveč zamude, ampak za tisto deželo, za katero je berzo razglašenje potrebno, naj se ukaz samo v jeziku tiste dežele koj razglasi, v družih jezikih pa naj pozneje sledi v zakoniku.

Minister denarstva je z narodno banko na Dunaju zastran poplačevanja dolga države tako pogodbo sklenil: Stari dolg 138,400,000 goldinarjev srebra, in drugi 2,900,000 goldinarjev sr. tukaj ne omeni, kir sta že v družih pogodbah vredjena. (Vidi se iz tega, da država je banki skupej 228,200,000 gold. dolžna.) Ostanek dolga, 96,948,768 gold. 28 kr. plačati, je odločenih 60,000,000 gld. vnovič najetih po 4½ percentov, in 24,000,000 sardinskiga vojskiniga odškodovanja; zastran zadnih 12,948,768 gold. se bo posebno pogodilo. Vojskiniga odškodovanja bo vlada vselej dva tretina vsakiga oddelka na eno pot plačaniga, banki oddala, in zadni pot ji plačala celi znesik ali v denarju ali pa v menilskih listih.

Ukaz ministra notrajnih oprav 13. t. m. veli, da vsi politiški uradniki koncepta zvunaj Ogorskiga in Laškiga, od 15. t. m. naprej zamorejo v katero kronovino kolj v službo prestavljeni biti, in de odškodovanja za preselitev ne dobe. Prestavljenju so tudi manipulanti pri politiških uradih podverženi, tode tem je odločeno 20 od sto gold. za selitev. Izjeti so iz prestavnosti tisti ki zadobe službo pri novo vredjenih uradih, in ki so začasno ali za vselej v stanu počitka.

Česka in Moravska dežela.

Korl baron Meesery dozdajni deželni poglavar na Českim je postal cesarja namestnik v ti deželi po novi politiški uravnavi. Peter Zivna, Anton Halbhuber, Francisek žlahtni Nagel in Dr. Korl Junek so namestnika svetovavei.

Za Moravsko je namestnik Leopold grof Lazanzky, in svetovavec Adolf Poche; za Silezko namestnik: Jožef vitez Kalchberg.

Galicja in Vladimiria.

Rusini ki imajo slavjansko bogočastenje, in s Rimam le s tem pogojam zedinjeni so, de se njim cerkveni red ne žali, so davnej že želeli, da bi se njihovim bogoslovcom bogoslovje v staro — slavjanskim jeziku učilo, kakor se je pod avstrijsko vlado nekaj časa že godilo po ukazu cesarja Jožefa II. Bogoslovci rusino — latinski so pri narodu kakor mutei. Nedolgo se je rusinski metropolita oglašil zavolj tega seosebno pri vladi; tode ministerstvo uka je dogovorilo, da naj pri latinskemu redu obstane, kir drugači bi bila cerkvena edinost v nevarnosti, in rimska katolska vera podana. — Kako de pred take nevarnosti — clo po spričevanju papežkih pisem — ni bilo, in je pri staroslavjanskemu bogačastenju v družih avstrijskih deželah še dan današni ni?!

Iz Lvova. Oglas žive rusinske narodnosti! Učenci novih dveh licealnih oddelkov so s hrupam terjali od svojih učencikov, da naj se jim poduk v raznih predmetih ne po nemško, timuč po rusinsko daja. Na to je 17 učencov bilo iz šol izgnanih, in 30 so jih iz verste kolegialnih stipendistov izbrisali, ter so šole za en mesec zaperli. 30 izbrisani so se potem k latinskemu nadškofu podali, in mu naznanili, da hočejo k latincam prestopiti. Zdaj ostane silni šum, zbere se hipama „rada ruska“, v zboru govorijo mladenči iskreno od dolgo prenešeniga terpljenja naroda, med jeznim mermranjem vsih posebno govor izvoljeniga predsednika, nekiga Poljca, serca vžiga, kateri dokazuje, da so Rusini goljufani, da se jih je vlada za svoje namene posluževala, zdaj pak jih zatira, da je bilo slabo za Rusince od svojih bratov Poljcov se ločiti, in de je treba zdaj se terdno zvezati. — Kaj de bo iz tega, vedoželjni pričakujemo. —

Nepolitiški del.

Tožba.

Znano do nebes ime,
In po zemlji je sloveče,
Poezije moje vse
So za tvojo čast goreče.

Alj pesništva vonder venci*)
Meni noče pripustiti,
Ta hudobni kriv' Slovence
Ga le sebi če dobiti! —

Tudi jez sim dalje znan,
Več njih so me že hvalili,
Ta kraj Save, uno stran
Niso kriv'ga me dobili.

Pred Apolam tož'ta to
Hči Slovenija in Slovenec;
Alj Apolo prav' takó:
„Sta prešla se za venci!“

„Le se kavsajta ko psi
Vsak za čast in pesmi svoje.
Pojejo Slovenci vsi,
Njim zé tud' petelin poje.“

Fr. Blažič.
(Pravi Slovenec.)

*) Kazavnik namest rodivnika po novim kopitu!

Jugoslovanske cvetlice.

(Nabral F. Cegnar.)

27. Serbske narodne pesmi.

(Konec.)

Clo nar manjše okolnosti razodenejo, kak junak da je Serb! Ako jezdi na boj, nagovori popred svojega konja po imenu (Lastavica, Sarac i. t. d.) mu obeta in nasteva, kaj da mu bo dal, ako mu k zmagi pripomore. Ravno tako tudi svoj meč in drugo bojno orodje. Kako enako Homeru!

Zanimiven je tedaj serbski junak v boju, pa bi rekli, da še bolj mikavno je njegovo življenje v domači družbi, posebno v oziru na ženski spol. Žena mu je popolnoma podložna. Še preden ji je osoda moža dala, ji že od očeta ali brata popolnoma odvisna in mu v vsem podvržena. Iz zmage domu pridsemu možu ali bratu mora sestra ali žena konja deržati; prihodnega moža ne sme deklica sama zvoliti, še besedica ji ni pripuščena, in vonder mož ženo poštuje in ona njega, da se zares čuditi moramo. Kako sladke imena daja ljubi svoji zvoljeni, kakor rudeča roža, leskeča zvezda, zlata krona i. t. d. Koga bi serbski mladenec za svojo drago ne storil! kako visoko svojo zaročnico poštuje! Pa domovino vonder še bolj ljubi. Lazar se dvigne na Kosovo polje in clo Milice Carice ne porajta, ki jo toliko ceni! Nobenega ji v Kruševcu ne zapusti v varstvo in tolazbo, dokler si sama nesprosi enega služabnika, kega je pa serec tako močno v boj gnato, da zbeži in samo zapusti. Žena ljubi moža cez vse, mu vesela vse stori, kar mu je drago in ljubo; nje udanost in odkritoserčnost do njega vse preseže. Torej se pa tudi med njima od nobene nezastopnosti ne čuje. To je pač srečno življenje, zlate ure, ki bi si jih marsikdo vošil.

Da so serbske narodne pesmi, kar vižo pisanja tiče, Homeru popolnoma enake, nikdo ne mora dvomiti. V kratkih besedah, še bolj pa v delih, je značaj osebe krasno vtisnjen, lep oblik in primerlejev ne manjka, krasnih popisov tudi v nevažnih pa z celotino vozko zvezanih rečeh je dovolj. Desiravno marsiktera junaška pesem ni cela, je vonder vsaka tako rekoč, lep, krasen, čverst, železen liv. Ako bi bile vse cele, bi bilo pred ko ne mogče, jih v celotino zvezati.

Da serbske ženske pesmi dobro razumimo, moramo popred stan in okoljine serbskih žen in deklic poznati. Dolžnosti žene do moža smo že omenili.

Res da je serbska žena zlo omejena, pa ne enaka jetniku, tem več privajenemu tičku, ki ga gospodar iz kletke vabi in mu sladčice daja. Tak tiček še prostosti ne želi.

V ženski izbi čuje deklica od svojega brata mnogo junaških del slavni junakov, in nje serce se čudenja dviguje, brepeni takega junaka viditi, ga poznati in — njegova biti. Pa prazne, zastoj se njene želje. Serbska deklica ne sme svojih čutov razodeti. Tamošne sege velijo, da se ona možkih ogiba; nobena deklica si ne upa vprico mladenca v tla po-

Tolazba.

(Sonet.)

Ko krokar črn pomladne zore čuje
V zeleni lipi tice žvergoleti,
Si misli: „Tudi jez jo znam zapeti!“
Ter pevski kljun široko razteguje.

In krok, krok! krokne — kroka — kroatuje,
Ker v petju hoče krog in krog sloveti;
Al nanj nobeden noče se ozreti,
Krokot ostudni vsak le zaničuje:

Ker si pesniškega zasedel Prama,
Če hočeš piši: iga, uga, aga,
Ti prosto je posnemati Odama.

Ne bo nam tekla grenka solzna sraga;
Sej vonder „Kletje pevca“)“, „Tožba“
tvoja **)

Ne bo rodila smertnega pozoja!

Fr. Cegnar.

*) Glej 21. in 22. list „Pravega Slovence“, kjer je prekrasna Uhlanova pesem „des Sängers Fluch“ tako ostudno poslovenjena, da se Bogu vsmili! Pri priložnosti jo hočemo tudi mi posloveniti in v Sloveniji natisniti.

**) ?

bešenih oči kviško povzdignuti; vdova umerlega moža ne sme objokovati; kako slabo ime bi si še le deklica dobila, ko bi svojega ljubega objokovala!

Čudno pa je, da je pesniški značaj ženske včasih čisto nasproten njenemu življenju. Za izgled podamo sledečo pesem:

Majka in deklica.

Šel mladenec je skoz selo,
Ni ga dala noč mi vidit,
Mučeno mi je, za umreti,
Zovi, majka, ga pod streho;
Zovi, majka, ga za Boga! —
Pusti, hčerka, mi mladenca,
V mestu je doma mladenec,
Treba je mladenca žganja,
Treba njemu je večerje
In gradjanske mehke postlje. —
Zovi, majka, ga pod streho,
Zovi, majka, ga za Boga!
Moje oči so mu žganje,
Moje lice mu pogača,
Ino beli vrat mu sladkost;
Rosna trava mu je postlja;
Vedro nebo pokrivalo
Ino moja roka zglavje;
Zovi, majka, ga pod streho,
Zovi, majka, ga za Boga!

Brez dvombe bi samo petje take pesmice vsaki deklici veliko nečast storilo, clo sremški ali slavonski, akoravno so že tamošni prebivavci bolj izobraženi.

Serbska žena je zvesta, nepremakljiva v ljubezni, dobra gospodina, pridna in snažna. Kar pridnost tiče, se vsak tega lahko prepriča, ako se v kako sremsko vas poda. Marsikako ženo, marsikterege dekleta bo vidil po eesti iti, pa vsako z vezilom ali kakim drugim opravilom v roki; clo na polje ne gre, da bi med potjo ne delala. V hiši ni nikdar nobena ženska brez opravila, med tem ko možki večidel s pipo v ustih krog ognja ležijo. Vedno so lepo počesane in spletene, obleko imajo zmirej oprano, hiša je čedno pometena. Cvetlice neizrečeno ljubijo; priljudne in prijazne so tako, da se morajo vsakemu prikupiti; rahlo in milo serce jim je prirojeno. Kako milo tožijo svojo nesrečo, nas narodne pesmi dovolj podučijo. Tu in tam zagledamo v Sremu na pokopališčih kako deklico, ki svojega zgo-dej umerlega brata miluje: „Ah, zakaj si tako zgo-dej umerl? zakaj si me samo zapustil? Ah, moj ljubi, ti imaš eno sestro, zakaj si od nje šel? Saj sim te tako rada imela, sim nate čakala in ti noge umivala, sim ti mehko postljo pripravljala“ i. t. d. Take tožbe večkrat morajo serce ganuti in pričajo rahlo-čutnost Serbljanke. To se sicer nekterim smešno zdi, pa tim ljudem se po našem mnenju zmožnost čutenja odreči mora.

Povernimo se tedaj k ženskimi pesmim. Ne pojejo jih samo ženske, tudi ne govorijo samo od žensk. Imenujejo se le zato tako, ker so proti junaškim pesmim v enaki razmeri, kakor žena proti možu. Junaška pesem je krepka, občutki v njej zunajni svet zadevajo; ženska pesem pa je mila, polna notrajnih občutkov. Pojejo se eno — ali dvoglasno, in

bolj poječega razveselijo kakor poslušavca, kar je v zadevi junaških pesem ravno narobe. V Sremu Bački in Banatu se ne slišijo več ženske pesmi, ampak druge nove, ktere so omikani ljudje, učenci in drugi zložili. Pa te nove pesmi so tak revnega in pokvarjenega duha, da se Bogu usmili! So nekteri tako razsvitleni, da narodne pesmi popolnoma zaveržejo, in se z svojimi, pri kterih mora čutnega človeka mraz tresti, bahajo in šopirijo.

Od kod pa pride, da Slovani v Sremu Bački in Slavonskem toliko krasnih pesem nimajo, kakor Boznijaki in Serbi, desiravno so enega in ravno tistega naroda? Krajna lega je temu gotovo velik vzrok. Serb, Boznijak, Cernogorec med hribi živi, in planinar ima zmira-raj več pesniškega duha kakor ravninar. To se že mora poterditi, ako Slavonijo z Sremom primerimo. V goratem Sremu se veliko več petja sliši kakor v Slavonskih močvirih. *) Irek je glavno stanje sremskih slepih pevcev; ondi se zbirajo in učijo, in od tod se razidejo na vse somnje in na vsako cerkveno slovesnost.

V Slavoniji tih slepih starčikov ni toliko, pa tudi toliko poslušavcev nimajo kakor v Sremu. Drugih vzrokov, kteri v teh krajih narodno pesništvo zadržijo, nočem pretresovati, toliko pa je gotovo, da neka domišljena izobraženost je močen ovirk; že clo kmetiški deklici zalibože! glas tujiga kregulja bolj dopade kakor rahle melodije domačega slavca. Nekteri serbski pisaci k temu mnogo pripomorejo, ki vsako besedo prikolnejo, ako je zgodovina popolnoma ne opraviči. O, vbogi pisaci, pojte rakom živžgat, ne pa zlahten narod pokvarjat!

Hudičeva kupčija.

(Arabska pravlica.)

Eniga dne sreča naš gospod in zveličar hudiča, ktir je ravno štir z blagam tesko otovorjene osle naganjal.

Kako? ti si kupec postal, vpraša naš mojster gerdiga.

De gospod, ta odgovori, in komaj zamorem vsim s svojim blagam vstreči.

In scim barantas ga Jezus vpraša.

Gospod, dobra kupčija, poglejte moje blago. Pervi čveterih osličev in scer nar močnejši, ktiriga sim za terde tolarje v Sirii kupil je ves s krivicami obložen, in kdo jih bo nek kupil? — kralji. —

Drugi je obložen z nevošljivostjo in kdo jo kupuje? Modrijani. Tretji oslić je obložen s tatvinami, in kdo jih kupuje? kupei. Četerti je obložen z nezvestobo in z zvijačami, zraven pa je v tovoru zapeljivost in druge strasti. In kdo to blago kupuje? Ženske.

Hudobnež bodi preklet, mu naš izveličar na to odgovori.

Kaj je meni mar, če le svoj dobiček imam, je Satanias odgovoril in svoje osliće nagnal.

Drugo jutro, ko je naš gospod spet na taistim mestu molil, zasliši preklinjanje oslarja, ktiriga štirje oslići pre tesko otovorjeni, so komaj naprej lezli.

Gospod Satanasa spozna, in mu reče: Hvala Bogu, da nič nisi prodal.

Gospod, mu ta odgovori, komaj eno uro potem, ko ste me zapustili, je bilo vse moje blago spečano, le za voljo plačanja sim imel sitnosti. Kralj je vzkazal svojimu denarničarju meni gotove dnarje plačat, ali ta me je hotel goljufat; modrijani so plačanje odlašali, rekoč da so revčki, kupei so me tatvine obdolžili, pa jest sim jih tud dobro ograjal, le ženske so mi do venarja plačale.

In vunder vidim, reče Jezus, da so tvoji tovari še napolnjeni. — Pač, mu Satanias, odgovori, so napolnjeni pa z dnarjem, s ktirim si hočem zdaj sodnike podkupit.

Zlati izreki.

Nek Nemec takole piše:

V moji hiši ste dve skrivni stopalnici. Ko sim ne davno v mislih zamaknen po enih kviško stopal, bi bil kmalo znak padel, in seer zlo nevarno. Ko to nekoliko pomislim, sim najdel: da, kdor hoče po stopalnicah kviško hoditi, mora vedno herbet lepo pripogvati, ako hoče, da nazaj ne pade; kdor pa po stopalnicah navzdol gre, mora svojo glavo osabno kviško deržati, da na obraz ne pade. S stopalnicami v domačem in duhovnem življenju je ravno taka.

*) Tudi na Krajnskem smo tega živa pričani. Pisavec.